

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх.№	49-402-03-2
Дата	21.03.2024 г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

1552
С/м

№...02.01-50.....

..21...МАРТ... 2024 г.

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

г-н РОСЕН ЖЕЛЯЗКОВ

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 23 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България изпращам Ви одобрения с Решение №...202..... на Министерския съвет от 2024 г. проект на Решение на Народното събрание за приемане на Доклада за състоянието на отбраната и Въоръжените сили на Република България през 2023 г.

Приложение: съгласно текста

ЗА МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Мария Габриел

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

Препис

РЕШЕНИЕ № 202

от 21 март 2024 година

ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОТБРАНАТА И
ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2023 Г.

На основание чл. 23 от Закона за отбраната и въоръжените
сили на Република България

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ

РЕШИ:

1. Одобрява Доклада за състоянието на отбраната и
Въоръжените сили на Република България през 2023 г. съгласно
приложението.

2. Предлага на Народното събрание да разгледа и приеме
Доклада за състоянието на отбраната и Въоръжените сили на Република
България през 2023 г.

ЗА МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ Мария Габриел

ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: /п/ Ваня Стойнева

Вярно,

ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
“ПРАВИТЕЛСТВЕНА КАНЦЕЛАРИЯ”:

/Жана Кадънкова/

РЕШЕНИЕ

ЗА ПРИЕМАНЕ НА ДОКЛАДА ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОТБРАНАТА И ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ 2023 Г.

Народното събрание на основание чл. 86, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 23 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България

РЕШИ:

Приема Доклада за състоянието на отбраната и Въоръжените сили на Република България през 2023 г.

Решението е прието от 49-ото Народно събрание на .....
2024 г. и е подпечатано с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

Росен Желязков

М О Т И В И

към проекта на Решение на Народното събрание за приемане на Доклада за състоянието на отбраната и Въоръжените сили на Република България през 2023 г.

Докладът за състоянието на отбраната и Въоръжените сили на Република България през 2023 г. е разработен на основание чл. 23 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България. Той представя на Народното събрание и българското общество отчет за постигнатите резултати в сферата на отбранителната политика през 2023 г. и е част от демократичния и граждански контрол над въоръжените сили.

Изминалата година беше изпълнена с редица предизвикателства за отбраната и въоръжените сили. Независимо че глобалната среда на сигурност продължи тенденцията към влошаване, съществен момент беше осъзнаването на важността на отбраната като една от най-съществените държавни функции и поставянето ѝ в центъра на вниманието на обществения интерес. Активизираха се усилията за поетапното разрешаване на натрупаните през годините проблеми в този сектор.

През изминалата година отбранителната политика се осъществяваше в съответствие с Конституцията, законите и стратегическите документи в областта на сигурността и отбраната. Продължи изпълнението на Програмата за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България 2032, на Плана за развитие на Въоръжените сили на Република България до 2026 г. и на Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2 на сто от brutния вътрешен продукт (БВП) до 2024 г. Осигурена беше приемственост в национални цели и приоритети и при изпълнение на поетите ангажименти в рамките на колективната отбрана на НАТО и

Общата политика за сигурност и отбрана на Европейския съюз. Разработена беше нова Национална отбранителна стратегия.

През годината се отчиташе стабилна тенденция на плавно и постепенно номинално нарастване на разходите за отбрана, като за 2023 г. те надвишават заложеното ниво в Националния план 2024 (1,88 на сто от БВП при планирано ниво от 1,85 на сто). Същевременно, следва да се отчита, че повечето страни - членки на НАТО, включително България, се ръководят от убеждението, че нивото на разходи за отбрана от 2 на сто от БВП е недостатъчно и следователно то вече се възприема като отправна точка за по-нататъшното им нарастване.

Усилията в областта на отбраната бяха фокусирани върху: подобряване на условията за изпълнение на мисиите и задачите на Въоръжените сили; ускоряване на изграждането и поддържането на необходимите отбранителни способности и попълване на техния дефицит; изпълнение на Целите на способностите на НАТО; превъоръжаване и модернизация, включително чрез стартиране на дълго отлагани проекти; по-нататъшно изграждане на предното присъствие на НАТО; попълване на вакантните длъжности във Въоръжените сили; окомплектоване и подготовка на доброволния резерв.

Участието на страната ни в Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС също бе сред приоритетите на отбранителната политика.

И през 2023 г. България остана солидарна с Украйна и продължи да подкрепя нейните легитимни усилия да се противопостави на руската военна агресия, а процесът на предоставяне на военна помощ от наша страна беше интензифициран, като нейният обем и обхват бяха разширени.

Войната на Русия против Украйна все повече беше осъзната като явна заплаха за мира и сигурността и като директно предизвикателство за НАТО и ЕС, включително за нашата страна. В тези условия продължи изграждането на т. нар. предно присъствие на НАТО в

Черноморския регион. Разположената на наша територия Многонационална бойна група за изпълнение на дейности по усилен бдителност на Алианса играеше ключова роля за гарантиране на нашата сигурност и отбрана и защитата на националните ни интереси като съюзник в НАТО. През 2023 г. бойната група постигна начални оперативни способности.

През годината процесът на модернизация на българските Въоръжени сили получи значителен тласък. Разработена беше „Програма за инвестиции в отбраната до 2032 г.“, съдържаща основни проекти за превъоръжаване и модернизация, която беше внесена в Народното събрание. Подписан беше Договор за придобиване на бойни и спомагателни машини „Страйкър“, което постави началото на закъснялата модернизация на Сухопътни войски. Продължи изпълнението на проекта за придобиване на новия тип боен самолет и въоръжение за него. Продължи и реализацията на проекта за придобиване на два многофункционални модулни патрулни кораба със съответното въоръжение. Същевременно, нуждата от придобиване на ново, модерно въоръжение и техника по натовски стандарт в редица направления става все по-осезаема.

Въпреки предприетите мерки некомплектът от военнослужещи във Въоръжените сили продължи да нараства, като към края на годината достигна 21,8 на сто. Числеността на доброволния резерв е едва 16 на сто. Основната причина за увеличението на некомплекта се състои в това, че нивата на заплащане въпреки увеличаването за шеста поредна година на възнагражденията на военнослужещите средно с 10 на сто остават неконкурентни на пазара на труда спрямо редица други професии, в които рискът за живота и здравето е по-нисък, а условията на труд са значително по-леки. Друга причина за това състояние на окомплектоваността е ниският интерес към военната служба. За голяма част от младите хора военната професия е непривлекателна поради тежестите и лишенията, рисковете, лошите условия на труд и остарялото

въоръжение. Крайно негативно влияние оказват и зловредните информационни кампании, манипулиращи общественото мнение по отношение на войната на Русия срещу Украйна и ролята на държавата и Въоръжените сили.

Трябва да се признае, че въпреки номиналното нарастване на разходите за отбрана, те остават недостатъчни за ускоряване на модернизацията, както и за ефективна подготовка на Въоръжените сили и поддръжка на въоръжението и техниката. Остават крайно недостатъчни броят на летателните часове във ВВС и дни на море във ВМС. Физически и технологично остарялото въоръжение и техника продължават да влияят негативно върху качествено изпълнение на мисиите и задачите на Въоръжените сили, тяхната подготовка, постигането на оперативна съвместимост със съюзниците и изпълнението на Целите за способностите на НАТО.

Следва да се отчете, че въпреки предприетите мерки, не е реалистично да се очакват бързи положителни резултати във всички направления предвид сложността и инертността на процесите в системата за отбрана. На базата на изложената информация докладът води до основния извод, че текущото състояние на способностите на въоръжените сили, за по-голямата част от тях, остава незадоволително. Това се отразява неблагоприятно върху възможността за ефективно изпълнение на задачите за възпиране и отбрана в национален и съюжен контекст.

Документът също така очертава основните направления за работа през 2024 г. и в средносрочен план.

ЗА МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Мария Габриел

ДОКЛАД

ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ОТБРАНАТА
И ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Стани един от нас!

2023

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Увод	3
2. Среда на сигурност	4
3. Хората в отбраната	6
3.1. Окомплектоване на Министерството на отбраната и въоръжените сили	6
3.2. Длъжности в щабове и органи на НАТО, ЕС и други международни организации	6
3.3. Набиране и кариерно развитие	7
3.4. Военно-образователна система	8
3.5. Социален статус и мотивация	8
3.6. Политика на социално сътрудничество	9
3.7. Военно-патриотично възпитание	9
4. Разходи за отбрана	11
5. Модернизация и превъоръжаване	11
5.1. Основни инвестиционни проекти	14
5.2. Процедури по доставката и поддържането на въоръжението и техниката	16
5.3. Развиване на способности в сътрудничество със съюзници и партньори	16
5.4. Технологични, изследователски и развойни проекти	17
6. Евroatлантическа сигурност и отбрана, международен мир и стабилност	18
6.1. НАТО – колективна отбрана и съюзна политика за сигурност	18
6.2. Европейски съюз – Обща политика за сигурност и отбрана	19
6.3. Контрол на въоръженията и мерки за укрепване на доверието и сигурността	19
6.4. Международно сътрудничество	20
6.5. Принос на Министерството на отбраната към помощта за Украйна	20
7. Въоръжени сили и отбранителни способности	22
7.1. Съвместно командване на силите (СКС)	23
7.2. Сухопътни войски (СВ)	23
7.3. Военновъздушни сили (ВВС)	25
7.4. Военноморски сили (ВМС)	25
7.5. Съвместно командване на специалните операции (СКСО)	26
7.6. Изпълнение на мисиите на въоръжените сили	27
7.6.1. Мисия „Отбрана“	27
7.6.2. Мисия „Подкрепа на международния мир и сигурност“	27
7.6.3. Мисия „Принос към националната сигурност в мирно време“	29
7.7. Споразумение за сътрудничество в областта на отбраната със САЩ	29
7.8. Развитие на националните концептуални и доктринални документи	29
8. Поддръжка и осигуряване на отбраната	31
8.1. Разузнаване	31
8.2. Логистично осигуряване	31
8.3. Военномедицинско осигуряване	33
8.4. Инфраструктура на отбраната	34
8.5. Комуникационно и информационно осигуряване и киберотбрана	34
8.6. Сигурност на информацията	36
8.7. Военно-географско осигуряване	38
8.8. Военна стандартизация, сертификация и кодификация	38
8.9. Търговски дружества на Министерството на отбраната	38
8.10. Освобождаване и утилизация на излишни бойни припаси	39
9. Управленски подходи при реализирането на отбранителната политика	40
9.1. Изграждане на административен и институционален капацитет за управление	40
9.2. Управление на риска	41
9.3. Политика на прозрачност и отчетност	41
9.3.1. Антикорупционна политика и институционален интегритет	41
9.3.2. Информационна политика и стратегическа комуникация	42
9.3.3. Контролна и одитна дейност	42
10. Изводи	44
11. Направления за работа през 2024 г. и в средносрочен план	46

1. УВОД

Докладът за състоянието на отбраната и Въоръжените сили е разработен съгласно чл. 23 от Закона за отбраната и Въоръжените сили на Република България. В него е представена оценката за състоянието на българските въоръжени сили и изпълнението на задачите в областта на отбраната. Докладът представя пред Народното събрание и българското общество постигнатите през предходната година резултати в сферата на отбранителната политика, както и съществуващите проблеми в някои области на отбраната, за които се търсят конкретни решения.

През изминалата година отбранителната политика се осъществяваше в съответствие с Конституцията, законите и стратегическите документи в областта на сигурността и отбраната. Продължи изпълнението на Програмата за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Р България 2032¹ (*Програма 2032*), на Плана за развитие на Въоръжените сили на Р България до 2026 г.² (*План 2026*) и на Националния план за повишаване на разходите за отбрана на 2% от БВП до 2024 г.³ (*Националния план 2024*). Осигурена беше приемственост в национални цели и приоритети и при изпълнение на поетите ангажименти в рамките на колективната отбрана на НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Разработена беше нова Национална отбранителна стратегия.

Усилията бяха фокусирани основно върху: подобряване на условията за изпълнение на мисиите и задачите на Въоръжените сили; ускоряване изграждането и поддържането на необходимите отбранителни способности и попълване на техния дефицит; изпълнение на Целите на способностите на НАТО; превъоръжаване и модернизация, вкл. чрез стартиране на дълго отлагани проекти; по-нататъшно изграждане на предното присъствие на НАТО; попълване на вакантните длъжности във Въоръжените сили; окомплектоване и подготовка на доброволния резерв. За оптимизиране на управленските процеси в контекста на изпълнението на Програма 2032 беше стартиран Стратегически преглед на отбранителната политика.

Предвид коренно променената стратегическа среда заради войната на Русия срещу Украйна, България продължи активното си участие в изграждането на възпиращия и отбранителен потенциал на НАТО и предното присъствие на Алианса в Черно море. Изграждането на многонационалната бойна група на НАТО у нас беше в центъра на усилията. Участието на страната ни в Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС бе сред приоритетите на отбранителната политика.

През годината процесът на модернизация на българските въоръжени сили получи значителен тласък. Разработена беше „Програма за инвестиции в отбраната до 2032 г.“, съдържаща основни проекти за превъоръжаване и модернизация, която беше внесена в Народното събрание. Подписан беше международен договор със САЩ за придобиване на 198 бр. бойни и спомагателни машини „Страйкър“, което постави началото на закъснялата модернизация на Сухопътни войски. Продължи изпълнението на проекта за придобиване на новия тип боен самолет и въоръжение за него. Продължи реализацията на проекта за придобиване на два многофункционални модулни патрулни кораба със съответното въоръжение.

Въпреки положените усилия, некомплектът от военнослужещи продължи да нараства. Доброволният резерв остава попълнен на критично ниски нива. Необходимо е да се работи за повишаване на мотивацията за постъпване и оставане на служба, както и да се търси нов подход при набирането на кандидати за военна служба. Наложително е да се инициира обществен дебат относно възможностите за въвеждане на форми на задължителна военна подготовка на гражданите.

България остава солидарна с Украйна и продължи да подкрепя нейните легитимни усилия да се противопостави на руската военна агресия. След юни процесът на предоставяне на военна помощ от наша страна беше интензифициран, като нейният обем и обхват бяха разширени.

¹ Приета с Решение на Народното събрание от 11 февруари 2021 г., обн. ДВ бр. 13 от 16.02.2021 г.

² Приет с Постановление на Министерския съвет №183/07.05.2021 г.

³ Приет с Решение на Министерския съвет № 3/04.01.2018 г.

2. СРЕДА НА СИГУРНОСТ

Глобалната средата на сигурност се характеризираше с високоинтензивни кризисни процеси, задълбочаване на противопоставянето между глобални сили и на съперничеството между регионални субекти. Наблюдаваше се опасна тенденция към промяна на установеният световен ред, грубо незачитане на международното право и налагане на военната сила като механизъм за постигане на политически цели. Основен фактор в тази насока бяха агресивните действия на Русия и на други авторитарни държави. Амбицията на Кремъл да възстанови влиянието си в постсъветското пространство, включително чрез употреба на военна сила, повишиха значително нивото на конвенционалните и хибридните заплахи и създадоха предпоставки за дългосрочно милитаризиране на международните отношения.

Бруталната завоевателна война на Русия срещу Украйна се характеризираше с увеличаване на териториалните претенции на Кремъл и стремежа му към постепенно ескалиране на въоръжения конфликт. Руските въоръжени сили продължиха да извършват военни престъпления в Украйна, вкл. убийства на цивилно население. Москва комбинира военната сила с хибридни методи за въздействие (ядрени заплахи, информационни и психологически операции, икономически натиск, кибератаки и др.) както срещу Киев, така и срещу Запада. Използването на широк спектър от хибридна подривна дейност за въздействие, в т.ч. продоволствени манипулации и енергиен шантаж, изкуствено генерираха проблеми и напрежение от обществено-политически и финансово-икономически характер в редица региони по света.

Редица държави от ЕС и НАТО продължиха да бъдат обект на различни по сила и мащаб руски офанзивни кибероперации. Те, в съчетание с други хибридни действия и дезинформационни кампании целяха да провокират обществено разделение и недоволство. България не бе изключение, като страната ни продължи да бъде обект на системни руски хибридни действия, целящи оказване на въздействие върху вземането на суверенни национални решения от стратегически характер.

През годината Русия преднамерено ограничаваше свободата на корабоплаването и въздушния трафик в и над Черно море. Под претекст за провеждане на военни учения, Москва обявяваше за продължителни периоди от време „опасни зони“, обхващащи и изключителната икономическа зона на страни от черноморския регион, в т.ч. и на България. Висока остана минната опасност в акваторията на Черно море.

Енергийната сигурност остана сред важните аспекти на глобалната среда на сигурност. Задълбочи се вече очертаната тенденция към повишаване на интегрираността на енергийните системи на европейските държави, в т.ч. България, и преориентирането към нови източници и маршрути. Утвърди се водещото място на втечнения природен газ, който чрез неговото гъвкаво маршрутиране се явява реална конкуренция спрямо ограниченията на стария модел на дългосрочни договори и фиксирани тръбопроводни маршрути. Предвид това, висок остана рискът от политически и икономически действия на Русия за възпрепятстване на важни енергийни проекти в Европа, Близкия изток, Каспийския, Средиземноморския регион, Северна Африка и др. Динамиката на процесите в държавите в Северна Африка се определяше от високите нива на конфликтност в Либия, Мали, Судан, Буркина Фасо, Нигер и Етиопия, политическата и икономическа нестабилност, задълбочаващите се демографски проблеми, влошената хуманитарна ситуация и тежката продоволствена несигурност. Основните фактори с негативно въздействие върху средата на сигурност бяха свързани с продължаващите и нововъзникващите кризи и конфликти, военни преврати, религиозни и етнически противоречия и повишената активност на радикални и терористични организации. Засили се влиянието на Русия в региона посредством използването на частни паравоенни наемнически организации, в т.ч. и ЧВК „Вагнер“ и оказването на политическа, икономическа и военна подкрепа за режимите. Наблюдаваха се опити за „замаскиран“ (чрез посредници) износ на руски суровини към европейските пазари, за снижаване на рентабилността на новите проекти, „удължаване на живота“ на изкопаемите горива и забавяне на европейския „Зелен преход“. За целта се поддържат мрежи за влияние в националните енергийни сектори и активна пропаганда по всички канали за предизвикване на социално, икономическо и политическо напрежение.

Конфликтният потенциал в Западните Балкани се запази поради неурегулираните отношения между Сърбия и Косово и сепаратистките амбиции на сръбски фактори в Босна и Херцеговина.